

Ліана Птащенко, д.е.н., проф.
*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», (м. Полтава, Україна)*
Наміг Агагейдар Огли Ісазаде, доктор філософії, асоційований професор
*засновник, член правління Міжнародного науково-освітнього
та навчального центру, (м. Таллін, Естонія)*

ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТУВАННЯ В ЕНЕРГЕТИЧНИЙ СЕКТОР У ПЕРІОД ВІДБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Сьогодні, коли в Україні триває війна але кожен з українців немає жодного сумніву в перемозі, розглядаються питання, пов'язані з необхідністю відбудови національного господарства України, зруйнованого російським агресором. На відбудову потрібні будуть значні інвестиційні ресурси. Розміри збитків від руйнувань зростають щодня, і за попередніми розрахунками, на відновлення України після війни з росією потрібно буде щонайменше 1 трлн доларів [1].

Звертаючись до історизму варто зазначити, що під час Другої світової війни Україна зазнала найбільше втрат у порівнянні з іншими союзними республіками – понад 42 % усіх матеріальних втрат Радянського союзу. Проте, згідно п'ятирічного плану відбудови й розвитку народного господарства, економіка України отримала лише 15 % всесоюзних капіталовкладень [2]. Основним завданням відбудови було відновлення та подальше піднесення важкої індустрії, залізничного транспорту, відродження вугільної промисловості, металургійних заводів Донбасу і Придніпров'я, хімічної промисловості, що несло в собі приховану загрозу посилення диспропорцій і деформацій в економіці України [3], в той час як інші сектори промисловості й сільське господарство українці мали відновлювати за рахунок підвищенні продуктивності праці на 36 %.

Повномасштабна війна, що триває в Україні з 24 лютого 2022 року, принесла ще більше руйнувань, ніж Друга світова. Усвідомлюючи необхідність швидкого відновлення економіки й соціального сектора, урядом формується План відбудови національного господарства України. В цей період досить активно розвиватиметься будівництво, оскільки рашистами зруйновані не лише окремі будинки, а й знищені цілі міста, об'єкти соціальної сфери та промислової інфраструктури. Більшість з цих об'єктів не підлягають відновленню, тобто будувати доведеться з нуля. Немає жодного сумніву, що Планом відбудови будуть охоплені всі галузі національної економіки, але на наше глибоке переконання, пріоритетними напрямками повинні стати розвиток військово-промислового комплексу та енергетичного сектора. Це зумовлене необхідністю посилювати військову міць та забезпечувати повну енергетичну незалежність України, але вимагатиме значних інвестиційних ресурсів. Автори підтримують ідею необхідності розроблення Плану Маршалла 2 для відбудови національного господарства України, оскільки без інвестиційної підтримки країн світу відбудуватися буде вкрай важко, при цьому не розраховуючи на добровільні репарації рф.

Роблячи акцент на такій стратегічно важливій галузі для національної економіки як енергетика, ми вважаємо, що особливої уваги посадовців та фахівців потребують такі перспективні й актуальні напрями розвитку енергетичного сектора як зелена енергетика та видобування літію. Зокрема, на сайті Міністерства енергетики України розміщено лише такі блоки енергетичного сектора як електроенергетика, ядерна енергетика, нафтогазова та вугільна промисловість [4]. Проте, з впевненістю можна зазначити, що Стратегія енергетичної безпеки України буде переглянута з урахуванням досвіду українців у протистоянні агресору та світових тенденцій на ринку енергетики.

Зазначимо, що в довоєнні часи дещо активізувалася програма видобутку природного газу «Тризуб», котрою передбачалося видобуток сланцевого газу, відкриття другої

«унікальної» Шебелинки, освоєння родовища шельфу Чорного моря на ділянці «Дельфін». Проте, необхідно активніше розробляти нові родовища, оновлювати технології вже існуючих.

Стосовно розвитку зеленої енергетики, варто зазначити, що у довоєнний період ця галузь розвивалася досить непоганими темпами. Так, у 2019 році Україна ввійшла у ТОП-10 країн світу за темпами розвитку зеленої енергетики, а в 2020 – у ТОП-5 європейських країн за темпами розвитку сонячної енергетики. На початку 2022 року загальна потужність об'єктів зеленої енергетики становила біля 9656 МВт. Однак вторгнення РФ не лише зупинило розвиток галузі, а й завдало руйнівних збитків. Підприємства опинилися на межі банкрутства. За даними Української вітроенергетичної асоціації, в Україні припинили роботу понад 2/3 вітрогенераторів [5]. На відновлення цієї галузі також необхідні інвестиційні ресурси.

Ще одним перспективним напрямом розвитку енергетичного сектора України, в який можна буде залучити потужних інвесторів, є розробка родовищ літію. За попередніми оцінками, в Україні є значні запаси літію, які не поступаються багатим родовищам Південної Америки та Африки. Загалом це 4 об'єкти – 2 родовища (Шевченківське, Полохівське) та 2 ділянки (Добра, Крута балка). Попит на літій, який є основним компонентом літій-іонних акумуляторів, останнім часом зростає, адекватно попиту на електромобілі, системи накопичення енергії (energy storages) тощо, а ціна на цей метал має тенденцію до зростання.

Україна є досить цікавою за обсягами запасів та покладів літію. До цього літій в нас ніколи не добувався, родовища практично не розроблялися. Були проведені певні геологічні дослідження та апробовані запаси цього металу. Експерти вважають, що найближчі 20 років можуть змінити світову економіку. У січні 2022 року заступником голови Офісу президента Ігорем Жовквою було заявлено, що саме літійом Україна може зацікавити Ілона Маска та отримати інвестиції від одного з найбагатших підприємців планети [6]. На підтвердження інвестиційної привабливості галузі з видобутку літію, наведемо такі дані. В 2019 році електрокари склали лише 1% автопарку, вже до 2030 року ІЕА очікує зростання їхньої кількості до 140-245 млн. Оскільки електрокари допомагають знизити забруднення повітря і викиди парникових газів, низка країн оголосила про наміри заборонити використання двигуна внутрішнього згоряння у найближчі 20-30 років. Ця політика сприяє попиту на електрокари. У березні 2021 року швейцарський інвестбанк UBS спрогнозував, що електрокари можуть досягнути цінового паритету з автомобілями на двигуні внутрішнього згоряння 2025 року, а частка продажів електромобілів може сягнути 20% у 2025 році та 50% у 2030 році. До 2040 року повний перехід на електромобілі може стати реальністю [6].

Тож актуальність видобутку літію буде підвищуватися, а відповідно цей сегмент енергетичного сектора України є досить привабливим для інвестора. Крім залучення іноземних компаній для відновлення й розбудови енергетичного сектора, не дивлячись на велику фінансову підтримку країн світу й міжнародних організацій, слід також й вишукувати інші можливі джерела інвестиційних ресурсів. Зокрема, емісія Україною міжнародних облігацій та облігацій державної внутрішньої позики, збір коштів на краудфандінгових платформах тощо.

Список використаних джерел

1. ЦЕС спільно з партнерами підраховує збитки від російської агресії URL: <https://ces.org.ua>
2. Політичний терор і тероризм в Україні. XIX–XX ст. Історичні нариси. К. 2002. С 744-771.
3. Бажан О. Г. Особливості відбудовчого періоду в Українській РСР у другій половині 40-х – на початку 50-х років ХХ ст. Наукові записки. Том 41. Історичні науки. С. 20-28.
4. Енергетичний сектор: виклики і можливості для розвитку URL: <http://mpe.kmu.gov.ua> > article
5. Зелена енергетика в Україні на межі банкрутства URL: <https://www.epravda.com.ua>

6. Літій: чи допоможе український метал світовому ринку електрокарів URL:
<https://www.radiosvoboda.org>.